

فرآیند برگزاری ژورنال کلاب مبتنی بر شواهد در گروه روانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی

مشهد

دکتر فرهاد فرید حسینی^۱، دکتر علی ثاقبی^۲، دکتر فاطمه محری^۳، دکتر مجید خادم رضائیان^۴، دکتر ملیحه دادگر مقدم^۵

۱ استادیار، دکتری روانپزشکی، مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
۲ استادیار، دکتری روانپزشکی، مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
۳ دانشیار، دکتری روانپزشکی، مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
۴ دستیار، دکتری پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
۵ استادیار، دکتری پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

نویسنده مسؤؤل: دکتر ملیحه دادگر مقدم

نشانی: مشهد، دانشکده پزشکی، گروه پزشکی اجتماعی، تلفن تماس: ۰۵۱۳۸۸۲۸۸۸، پست الکترونیک: dadgarmm@mums.ac.ir

اختصاصی در عنوان مقاله، سرلوحه کار خود قرار می دهد. در این روش آموزشی در هر ژورنال کلاب مسیر پزشکی مبتنی بر شواهد طی می شود یعنی به دنبال یافتن بهترین مطالعات و شواهد علمی برای سوال بالینی بوده، و کورکورانه هر مقاله ای حتی اگر در معتبرترین مجلات چاپ شده است، قبول نمی شود و مقالات مورد نقادی قرار می گیرند.

جالب توجه است که مطالعات نشان می دهد که تنها ۵٪ از مقالات پنج مجله اول معتبر دنیا دارای متدولوژی کاملاً درست هستند و فقط ۰/۵٪ از یافته ها قابل اعتماد و دارای پایایی می باشند. بنابراین همواره توصیه می شود برای کاهش ریسک در عملکرد بهتر است با عینک نقد و ارزیابی به مقالات و انتشارات نگاه شود(۶).

در نهایت با توجه به اهمیت موضوع اقدامی در خصوص تغییر ژورنال کلاب به صورت طرح مداخله ای قبل-بعد در گروه روانپزشکی انجام شد. دستیاران سال اول و دوم رشته تخصصی روانپزشکی وارد مطالعه شدند. قبل از برگزاری جلسات برخی موارد بررسی و در صورت نیاز اصلاح شد که این مراحل عبارت بودند از: وجود برنامه درسی مشخص (کوریکولوم)، انتخاب یک گرداننده، تعیین اهداف، مرحله آمادگی ارائه دهندگان، برنامه ریزی توسط مسئولین بخش شامل الف) دعوت ب) آماده سازی شرکت کنندگان ج) مدیریت جلسه ژورنال کلاب، شرکت فعال دست اندرکاران بلند پایه ی آموزشی در ژورنال کلاب، و برنامه ریزی و آماده کردن فرم ارزشیابی ژورنال کلاب.

در ابتدا بوسیله پرسشنامه استاندارد شده بررسی تاثیر ژورنال کلاب وضعیت فعلی مورد سنجش قرار گرفت. (۷) در مرحله بعد ده جلسه کلاس جهت آشنایی با مفهوم ژورنال کلاب، تاریخچه آن، اهداف، انواع مطالعات، هرم شواهد، و مهارتهای جستجو و مهارت ارزیابی نقادانه مقالات برگزار شد. سپس جلسات ژورنال کلاب به صورت مبتنی بر شواهد برای تمامی افراد

ژورنال کلاب به صورت گردهمایی گروهی از افراد به صورت منظم جهت نقد آخرین مقالات منتشر شده بیان می شود. (۱) ژورنال کلاب به صورت کلاسیک اولین بار توسط سر ویلیام اسلر^{۲۰}، در سال ۱۸۷۵ در دانشگاه مک گیل در مونترال کانادا و سپس در دانشگاه جان هاپکینز جهت آموزش دستیاران پزشکی به نحو فعال استفاده و از آن پس به عنوان چهارچوبی برای مطالعه آخرین تحقیقات پزشکی و بحث در مورد آن به کار گرفته شد. بنابراین بیش از ۱۰۰ سال است که از ژورنال کلاب به عنوان یک روش آموزش در پزشکی استفاده می شود(۱). در گذشته هدف از برگزاری ژورنال کلاب به روز کردن معلومات و اطلاعات شرکت کنندگان بود ولی در حال حاضر به عنوان روشی برای آموزش تفکر انتقادی، تشویق به انجام اقدامات بالینی بر مبنای طراحی پزشکی مبتنی بر شواهد^{۲۱}، روش تحقیق، آمار زیستی و اپیدمیولوژی بکار می رود(۲،۳). در برخی از موارد هدف از برگزاری ژورنال کلاب ها بحث های گروهی به زبان انگلیسی در رابطه با بیماران، بیماری و شرایط بالینی خاصی است که بر اساس آن مطالعه ای انتخاب می شود(۴،۵). امروزه برگزاری ژورنال کلاب های مبتنی بر شواهد بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. در این رویکرد اهداف برگزاری ژورنال کلاب عبارتند از: پاسخگویی به سؤالات بالینی مهم مطرح شده در طی فرآیند مدیریت بیماران، آموزش نقد و تحلیل نتایج مطالعات به دانشجویان و دستیاران، تولید عنوانین دانش پرداخت^{۲۲} (CAT) برای پاسخگویی سریع به سؤالات مطرح شده در راندها، جلسات گزارش صبحگاهی و تدوین پروتکلها(۶)

در حقیقت عملکرد مبتنی بر شواهد در یک ژورنال کلاب زمانی شروع می شود که فرد یک سوال در مورد یک مسئله بالینی را بجای یک موضوع

²⁰ Sir William Osler

²¹ Evidence- Based Medicine

²² Critically Appraised Topic

پیاپی در طول برگزاری جلسات ژورنال کلاب یا کلاس های آموزشی منجر به حذف فرد از مطالعه می شد.

این پرسشنامه هشت دومین دارد(مهارت های جستجوی مقالات در پایگاه های اطلاعاتی ۴سوال، مهارت های درک و نقد مقالات علمی ۵ سوال، مهارت های تهیه اسلاید ۲سوال، مهارت های سخنرانی و ارائه مقالات ۷ سوال، عادات مطالعه ۳ سوال، بهبود روش های درمانی ۳ سوال، استفاده از نظر اساتید گروه های آموزشی دیگر ۲ سوال و اثر کلی جلسات ژورنال کلاب ۲ سوال).سوالات پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۵ نمره ای از "ضعیف=۱" تا "عالی=۵" امتیاز گذاری شدند. برای محاسبه امتیاز هر حوزه، میانگین امتیاز سوالات آن بخش محاسبه شد که دامنه آن از ۱ تا ۵ متغیر بود. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۲ با استفاده از آمار توصیفی(فراوانی و درصد فراوانی برای متغیرهای کیفی و میانگین و انحراف معیار برای متغیرهای کمی) و تحلیلی(آزمون تی زوجی) صورت گرفت.

از مجموع ۲۰ نفر دستیار در حال تحصیل در سال اول و دوم روانپزشکی، نهایتاً داده های ۱۸ نفر(۱۰ نفر دستیار سال اول و ۸ نفر دستیار سال دوم) مورد تحلیل قرار گرفت.(۲ نفر به دلیل غیبت بیش از ۳ جلسه از مطالعه خارج شدند) یک نفر مرد(۶/۳٪) و بقیه خانم(۹۳/۷٪، ۱۷) بودند.

برگزار شد که در این جلسات دستیاران با کمک مسئول برگزاری ژورنال کلاب و کمک متخصص پزشکی اجتماعی در مورد سوال بالینی خود پایگاه های اطلاعاتی را جستجو می کردند و سپس با مشورت اساتید بهترین مقاله(به ترتیب هرم شواهد) جهت یک جلسه خاص انتخاب می شد. انتخاب مقالات به گونه ای صورت گرفت تا تمامی دستیاران به ترتیب از قاعده هرم تا قله هرم شواهد با انواع مطالعات آشنا شوند. مقاله به صورت ایمیل برای تمامی گروه هدف(دستیاران و اساتید) حدود یک هفته قبل ارسال می شد. علاوه بر این اطلاع رسانی جهت ارسال مقاله در شبکه های اجتماعی محدود به گروه نیز انجام می شد. دستیار مسئول جلسه مقاله را ارایه می کرد و سپس بحث علمی در مورد مقاله انجام می شد که همراه با پرسش و پاسخ از دستیاران بود. در مرحله بعد روش مقاله تشریح می شد و با کمک متخصص پزشکی اجتماعی بخش آنالیز ها توضیح داده می شد و به سوالات دستیاران پاسخ داده می شد. بعد از فهم کامل مقاله نقد مقاله بر اساس راهنمای ارزیابی نقادانه مقالات انجام می شد. از ابتدای برگزاری این جلسات تمامی مقالات و ارزیابی آنها بایگانی می شد که بعداً به عنوان راهنما برای دستیاران قابل استفاده باشد. این دوره آموزشی به مدت یک سال و نیم ادامه یافت. این جلسات هر دو هفته یک بار برگزار شده و تدریس و نظارت بر جلسات ژورنال کلاب توسط یکی از متخصصین رشته پزشکی اجتماعی انجام شد. پس از اتمام دوره مجدداً پرسشنامه در اختیار دستیاران قرار گرفت. غیبت بیش از ۳ جلسه

جدول ۱- امتیاز قبل و بعد از برگزاری دوره آموزشی

حوزه	قبل از مداخله	بعد از مداخله	P-Value
مهارت های جستجوی مقالات در پایگاه های اطلاعاتی	۱/۸۱ ± ۰/۶۰*	۲/۶۸ ± ۰/۸۳	۰/۰۰۳
مهارت های درک و نقد مقالات علمی	۱/۵۲ ± ۰/۴۲	۲/۶۱ ± ۰/۸۱	<۰/۰۰۱
مهارت های تهیه اسلاید	۲/۰۲ ± ۰/۷۱	۳/۰۵ ± ۰/۹۳	۰/۰۰۱
مهارت های سخنرانی و ارائه مقالات	۲/۰۵ ± ۰/۶۹	۲/۹۲ ± ۰/۶۷	<۰/۰۰۱
عادات مطالعه	۲/۰۳ ± ۰/۷۶	۳/۰ ± ۰/۸۴	۰/۰۰۲
بهبود روش های درمانی	۱/۸۵ ± ۰/۵۲	۲/۸۵ ± ۰/۷۵	<۰/۰۰۱
استفاده از نظر اساتید گروه های آموزشی دیگر	۱/۵۸ ± ۰/۷۹	۳/۰۵ ± ۰/۹۲	<۰/۰۰۱
اثر کلی جلسات ژورنال کلاب	۱/۶۳ ± ۰/۶۸	۲/۹۱ ± ۰/۸۰	<۰/۰۰۱

*نمایش داده ها به صورت میانگین ± انحراف معیار می باشد.

اساتید گروه های آموزشی دیگر" (۱/۴۶) و پس از آن "اثر جلسات ژورنال کلاب" (۱/۲۷) بود. کمترین میزان بهبودی نیز مربوط به حوزه "مهارت های جستجوی مقالات در پایگاه های اطلاعاتی" (۰/۸۶) بود.

میانگین امتیاز کلی قبل از مداخله (۱/۸۳ ± ۰/۴۵) و بعد از آن (۲/۵۷ ± ۰/۵۷) بود که افزایش معنی داری را نشان می داد. (p<0.001) همچنین در تمامی حوزه ها نیز امتیاز پس از برگزاری دوره آموزشی بهبود یافته بود.(جدول ۱) بیشترین مقدار بهبودی مربوط به حوزه "استفاده از نظر

بالینی است(۹و۸). بر این اساس این مطالعه هم نشان داده است که ما با تغییر برگزاری ژورنال کلاب از روش سنتی به روش مبتنی بر شواهد توانسته ایم به این اهداف نایل شویم.

تقدیر و تشکر

از مساعدت جناب آقای دکتر ابراهیم عبدالهیان معاون آموزشی گروه روانپزشکی در انجام این طرح سپاسگزاری میشود.

از تمامی دستیاران که در طول این مطالعه همراه ما بودند و دستیاران(نجمه شاهینی و هدی خطیبی مقدم) که در جمع آوری پرسشنامه ها به ما کمک کردند، تقدیر و تشکر می شود.

تحلیل لایه بندی شده بر اساس سال تحصیلی دستیار نشان داد که امتیاز کلی و نیز تک تک حوزه ها به طور معنی داری در دستیاران سال دوم بهبود یافته بود. با این حال در دستیاران سال اول علی رغم بهبودی امتیاز کل، حوزه "مهارت های جستجوی مقالات در پایگاه های اطلاعاتی" ($p=0/129$) و "عادات مطالعه" ($p=0/065$) تغییر معنی داری نداشتند. به دلیل وجود تنها یک فرد مذکر در مطالعه، امکان انجام تحلیل بر اساس جنسیت وجود نداشت.

نتایج این مطالعه نشان دهنده بهبود نمره کلی بعد از مداخله و بهبود در تک تک حوزه ها است که نشان دهنده اثر بخشی خوب جلسات ژورنال کلاب مبتنی بر شواهد است. یکی از اهداف برگزاری ژورنال کلابهای مبتنی بر شواهد کمک به ارزیابی نقادانه متون پزشکی و تغییرات بنیادین در عملکرد

References

- 1- M. Linzer. The journal club and medical education: over one hundred years of unrecorded history. *Postgrad Med J.* 1987 Jun; 63(740): 475-478. PMID: PMC2428317
- 2-Valentini RP, Daniels SR. The journal club. *Postgrad Med J.* 1997 Feb;73(856):81-5. PMID: 9122102 PMID: PMC2431212
- 3- Accreditation Council for Graduate Medical Education. General competencies. Available at: http://www.acgme.org/outcome/comp/com_pMi.asp. Accessed on December 21, 2009.
- 4- Centeno AM, Blanco A, Arce M. Journal club devoted to educational issues. *Acad Med.* 1999 May;74(5):464. PMID: 10353271
- 5- Lee AG, Boldt HC, Golnik KC, Arnold AC, Oetting TA, Beaver HA, Olson RJ, Carter K. Using the Journal Club to teach and assess competence in practice-based learning and improvement: a literature review and recommendation for implementation. *Surv Ophthalmol.* 2005 Nov-Dec;50(6):542-8. PMID: 16263369
- 6- Evidence Based Journal Club. Dr. Sakine Haj Ebrahimi. Available at: <http://ircebmb.tbzmed.ac.ir> Accessed on July 2014.
- 7- Shokouhi G, Ghojzadeh M, Sattarnezhad N. Organizing Evidence Based Medicine(EBM) Journal Clubs in Department of Neurosurgery, Tabriz University of Medical Sciences. *Int J Health Sci(Qassim).* 2012 Jan;6(1):59-62.
8. Milbrandt Eric B, Vincent Jean-Louis. Evidence-based medicine journal club. *Critical Care.* 2004;8:401-402. doi: 10.1186/cc3005. [PMC free article] [PubMed] [Cross Ref]
9. Sadeghi Ramin, Kakhki Vahid Reza Dabbagh. Effect of Evidence Based Medicine Training in the Quality of Journal Clubs: A Road to Evidence Based Journal ClubsIranian. *Journal of Nuclear Medicine.* 2010;18(2):38-44.